

El Munch ocult dins d'un Munch

MIQUEL MOLINA
Barcelona

Rar és el quadre que no guarda un secret. De vegades es tracta d'una obra oculta sota la pintura; d'un traç que delata una intenció avortada per l'autor; d'un detall en la biografia que el fa especial, com les obres que van confiscar els nazis i que després van reparar. A les sales d'art modern del MNAC de Barcelona n'hi ha un que conté un misteri majús-

Aquesta joia del MNAC va ser pintada per l'artista noruec un any abans d'acabar el seu primer quadre d'El crit

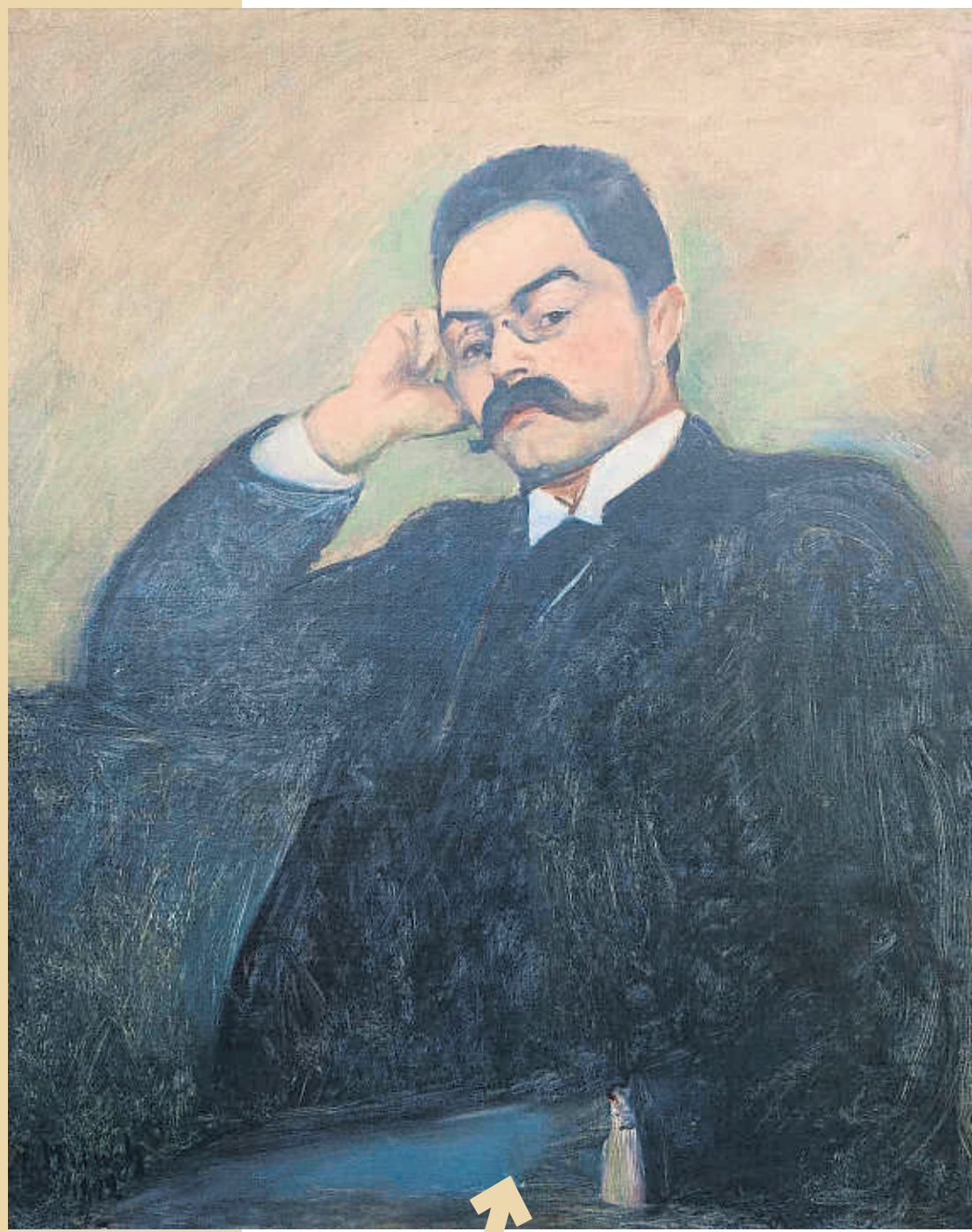
cul. Es veu a primera vista: només ens hem de situar a uns quants centímetres de distància de la pintura. L'obra es titula *Retrat de Thor Lütken*, i la firma Edvard Munch.

El seu hàbitat és una sala de retrats burgesos. Davant del Munch hi ha la seductora Colette de Jacques-Émile Blanche i, a la mateixa

Munch. Estiuejaven junts. Potser va ser per l'amistat que els unia que el pintor va evitar castigar-lo amb aquell traç ondulat que converteix en éssers turmentats la gran majoria dels seus personatges. El lletrat Lütken presenta un rostre plàcid. El seu retrat és molt més convencional que el que Munch va pintar de Friedrich Nietzsche el 1906. En aquell sí que l'autor va exercir la seva condició de pessimista modern, per la qual ha passat a la història.

A primera vista es podria pensar que el quadre que penja al MNAC pertany, pel seu traç convencional, a una època realista de l'artista noruec: res més lluny de la realitat. El 1892, quan el va pintar, van sortir del seu taller altres peces que ja prefiguraven la seva obra posterior. Només faltava un any perquè donés a llum la seva primera versió d'*El crit*. A part del retrat de Lütken, el 1892 Munch pinta meravelles disruptives com *Malenconia* o el tenebrós *Capvespre al carrer Karl Johan*.

Potser per ser coherent amb la revolució que estava iniciant, Munch no va voler donar per acabat el retrat sense permetre's una incursió en aquells paisatges obsessius cap als quals encaminava la seva obra. És el que apreciem si acostem el focus al final de la seva mà esquerra:

MNAC

paret, *La mandra*, de Ramon Casas. Sense demèrit de la resta, aquestes tres teles ja justifiquen una visita al MNAC.

El retrat de Lütken és doblement disruptiu, assenyala Eduard Vallès, conservador d'art modern i contemporani del MNAC. D'una banda, es tracta d'un Munch de factura acadèmica que no s'assembla gens als Munch que han convertit aquest artista noruec (1863-1944) en una icona global. De l'altra, la pintura conté un detall que trenca amb la resta del retrat.

A l'autor la pintura se li escapa de les mans, i acaba creant un Munch reconeixible en un fragment d'un quadre que ningú no diria que ha estat pintat per l'autor d'*El crit*. O sigui, un doble salt mortal a l'oli amb aparença de pastel: la capa pictòrica és molt fina, com comprovarà qui miri el quadre des d'un lateral.

De la motivació de la tela només en sabem que és una obra d'encàrrec, el pagament d'uns serveis o un regal per amistat. Lütken, l'elegant model del retrat, era l'advocat de

una prolongació insospitada que ens porta a un lloc completament diferent i que converteix la imatge de l'advocat en un simple teló de fons. Preguntem a Eduard Vallès si veu el mateix que nosaltres:

—Sí, sembla una espècie de llacuna nòrdica amb dues figures etèries que s'abraquen en un espai atemporal, un quadre dins d'un quadre.

Aquest especialista recorda que aquell mateix any Munch va pintar altres parelles abraçant-se, com la que apareix a *Petó al costat de la finestra*. En certa manera, l'artista aprofitava els baixos del quadre del seu amic per continuar experimentant amb una figura que l'obsessionava. I què devia pensar Lütken?

—És un secret entre retratat i retratista. Ara bé, sembla clar que quan retrates algú amb qui tens certa vinculació no afegeixes una cosa així aleatòriament si no hi ha un codi entre tots dos. Hem analitzat peces coetànies per buscar-ne la clau, i no l'hem trobat.

El misteri de l'art contingut en un quadre de 81,5x65,5 cm.●

Una llacuna nòrdica?

La imatge inferior s'ha contrastat al màxim perquè s'apreciï millor. Una figura de dona, vestida de blanc (de lluny sembla el puny de la camisa de l'advocat que posa per al retrat), abraça una altra persona vestida de negre i de sexe imprécis. A la vora del que sembla un llac.

QR

Aquesta pàgina del MNAC permet ampliar el quadre i apreciar-lo amb més detall

THOR LÜTKEN ADVOCAT D'EDVARD MUNCH

Una 'opera aperta' que es mereix uns rajos X

■ El retrat va ser cedit temporalment a la Fundació Amics del MNAC el 2007 per Jorge Lütken, net de l'advocat de Munch, l'home que apareix al quadre i a la fotografia que acompanya aquesta informació. La vinculació amb Barcelona es remunta al pare de Jorge i fill del retratat, Einar Lütken, que es va instal·lar a la capital catalana el 1934 per exercir, durant dècades, els càrrecs de cònsol honorari, vicecònsol i cònsol general de Noruega. Es dona el cas que una germana d'Einar també apareix retratada per Munch a la seva icònica *Noies al pont* (1899). Einar Lütken va ser una persona molt popular a Barcelona. Són molts els articles de *La Vanguardia* en què es dona compte de la seva intensa vida social. Se li atribueix la recuperació del perso-

natge històric de la princesa Cristina de Noruega, filla del rei Haakon Haakonsson, que es va casar el 1258 amb un germà d'Alfons X i va morir en estranyes circumstàncies a Covarrubias (Burgos), on es conserven les seves restes. És un altre dels secrets que envolten aquesta història. El magnífic retrat de Thor Lütken es manté, en paraules del conservador Eduard Vallès, com una *opera aperta*, obert a tota mena d'interpretacions. Seria interessant que algun dia se li fessin una radiografia i un examen amb luminescència d'infrarojos: potser es resoldria algun dubte... o sorgirien nous enigmes.